

Pripomienky MVO k RePowerEU kapitole

Pripomienky k [prezentácii z 2.3.2023](#) od Klimatickej koalície, Priateľov Zeme-CEPA a Cyklokoalície, 6.3.2023

Rozvoj zelených zručností

1. Navrhujeme rozšíriť opatrenie **Rozvoj zelených zručností** nasledovne:
Rozvoj zelených zručností - Vytvorenie podmienok pre zrýchlenie rozvoja kvalifikácie v tvorbe, inštalácii a prevádzke technológií v oblasti OZE, zelenej transformácie a regionálneho plánovania dekarbonizácie a rozvoja udržateľnej energetiky
  - 1) Rozšírenie opatrenia zahŕňa prípravu a realizáciu programu odbornej prípravy záujemcov o prácu na odborných pozíciách v pripravovaných regionálnych centrách udržateľnej energetiky (RCUE) a krajských energetických centrách (KEC). Obsahová náplň programu bude v gescii Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry a program sa bude realizovať v spolupráci s univerzitami/vysokými školami. Program odbornej prípravy bude mať formu celoživotného vzdelávania a bude určené najmä študentom a absolventom technických študijných odborov. Program bude zahŕňať niekoľkomesačnú odbornú prípravu na rozvoj vedomostí, kompetencií a zručností účastníkov v oblastiach korešpondujúcich s budúcou činnosťou RCUE a KEC, a to formou prednášok, seminárov, exkurzií, cvičení a odborných stáží. Opatrenie je komplementárne k opatreniu 2.1.3 v rámci Programu Slovensko 2021 - 2027, prostredníctvom ktorého bude financované vytvorenie a činnosť RCUE a KEC. Obsahové rozšírenie tohto opatrenia umožní zvýšiť pripravenosť a odbornú úroveň záujemcov/uchádzačov o plánovanie a koordináciu rozvoja udržateľnej energetiky a dekarbonizácie regiónov a prispeje k plneniu národných energetických a klimatických cieľov SR.
  - 2) Druhou časťou rozšírenia navrhovaného opatrenia je podpora stredného odborného a duálneho vzdelávania v relevantných odboroch štátnych vzdelávacích programov (ŠVP) o oblasť využitia udržateľných zdrojov za účelom rozvoja lokálnej energetiky a zelenej ekonomiky

Klimatický zákon - strešný zákon na podporu dekarbonizácie a nízkouhlíkovej transformácie

2. Navrhujeme medzi reformy doplniť klimatický zákon - návrh tejto strešnej legislatívy z dielne Ministerstva životného prostredia je aktuálne v legislatívnom konaní ([MPK](#)). Zákon sa po prijatí a za predpokladu, že bude obsahovať kľúčové črty, má šancu stať základným nástrojom na plnenie cieľov REPowerEU a pomôže aj pri implementácii legislatívy Fit for 55 a celej Európskej zelenej dohody.

Kľúčové črty, ktoré musí klimatický zákon obsahovať, ak má plniť uvedené ciele:

- a. národný záväzok SR k uhlíkovej neutralite a ďalšie vyplývajúce z medzinárodných dohôd a EÚ práva (vrátane zabezpečenie koherencie)

klimatických politík, previazanie cieľov s napr. NECP a Nízkouhlíkovou stratégiou)

- b. sektorové ciele so záväzkom určiť konkrétne a kontrolovateľné opatrenia na zabezpečenie potrebnej klimatickej akcie a dostatočnej miery koordinácie medzi ministerstvami
- c. jednotný dátový management na nastavenie klimatických politík
- d. podpora samosprávam a regiónom v dekarbonizácii
- e. reporting plnenia cieľov a záväzkov aj cez nezávislý expertný orgán a možnosť súdneho prieskumu

Klimatický zákon korešponduje s viacerými navrhovanými reformami. Napríklad, dobre (aj dostatočne ambiciózne) nastavené sektorové ciele a opatrenia, previazané na NECP, ktorých plnenie je pravidelne kontrolované a vymáhateľné, výrazne podporí akceleráciu OZE. Jednotný dátový management súvisí s navrhovanou "Reformou zberu a spracovania údajov na plnenie energetických a klimatických cieľov". Podpora samosprávam a regiónom v dekarbonizácii súvisí čiastočne s navrhovanou reformou "Rozvoj zelených zručností" a ďalšími.

Rýchle opatrenia v budovách ÚOŠS

3. Navrhujeme prijímateľov podpory rozšíriť aj o mestá, obce, neziskové organizácie, príspevkové organizácie, sociálne podniky a pod.

Opatrenia v sektore dopravy

4. V rámci opatrení odporúčame klásť dostatočný dôraz na sektor dopravy znížením využívania automobilovej dopravy prechodom na udržateľné formy dopravy, teda pešiu, cyklistickú a verejnú osobnú dopravu. Fosílna palivá v sektore dopravy aktuálne zodpovedajú za približne 20 % emisií skleníkových plynov na Slovensku, pričom samotný plán RePowerEU hovorí o podpore udržateľných módov dopravy a regulačných opatreniach na zvýšenie energetickej efektívnosti v odvetví dopravy.
5. K opatreniam na podporu železničnej dopravy navrhujeme doplniť komplementárne opatrenia podporujúce cyklistickú dopravu, ktorá je doplnkom VOD a náhradou IAD na krátke vzdialenosti. Konkrétne:

- **Podpora využívania nákladných bicyklov**

Akčný plán pomenuje kroky potrebné k rozvoju využívania nákladných bicyklov v sektore logistiky, domácností, služieb, s cieľom nahradenia čo najväčšieho počtu jazd IAD a tým znížením závislosti na importovaných surovinách spolu s ďalšími benefitmi. Novelizáciou zákona 151/2019 Z. z. sa rozšíri účel poskytovania dotácie tak, aby bol vytvorený právny rámec pre poskytovanie dotácií na podporu využívania nákladných bicyklov.

Podporou je myslené vytvorenie dotačného mechanizmu pre nákup nákladných bicyklov a elektrických nákladných bicyklov na základe zákona 151/2019 Z. z. Výzva by mala byť realizovaná ako priebežná alebo viackolová v rokoch 2024 - 2026, zameraná na fyzické aj právnické osoby.

Podrobné parametre výzvy budú vychádzať zo záverov Akčného plánu rozvoja využívania nákladných bicyklov v SR. Finančné stimuly pre nákup bicyklov realizuje 14 krajín EÚ, pričom osem z nich špeciálne zamerané na nákladné bicykle.

(Predpokladané náklady 5 000 000 eur, zodp. subjekt MD SR)

- **Nové predpisy pre navrhovanie cyklistickej infraštruktúry**
Spracovanie technických predpisov ako základného predpisu pre navrhovanie cyklistickej infraštruktúry výrazne zlepši kvalitu a využiteľnosť cyklistickej dopravy na Slovensku a vytvorí tak podmienky pre nahradenie ciest IAD módmi, ktoré nevytvárajú závislosť na fosílnych palivách. Aktuálny predpis TP 085 je v mnohých ohľadoch nepoužiteľný, nakoľko od jeho vypracovania došlo k zásadným zmenám v legislatíve. Nové TP budú tieto zmeny reflektovať, a zároveň vychádzať z výsledkov vedy a výskumu.

Súčasťou opatrenia je distribúcia materiálu samosprávam a séria vzdelávacích seminárov. Pre okamžitý efekt reformy technických predpisov, ktorý je potrebný pre rýchly presun dopravných výkonov na cyklistickú dopravu a s tým spojené zníženie závislosti na fosílnych palivách budú súčasťou opatrenia investície budú smerované do aktualizácie projektových dokumentácii v zmysle nových predpisov, pričom prioritované budú projekty s potenciálom podpory z POO (Investícia 1 a Reforma 1 v komponente Udržateľná mobilita).

(Predpokladané náklady 2 000 000 eur, zodp. subjekt MD SR)

- **Vytváranie parkovacích miest na bicykle na železničných staniciach a zastávkach**
Doplnenie krátenia v Investícii 1 komponentu Udržateľná mobilita, v ktorom hrozí v súvislosti s krátením vynechanie opatrenia zameraného na doplnenie parkovacích miest na bicykle na železničných staniciach a zastávkach. Vynechanie tohto opatrenia so značným synergickým efektom bude mať negatívny dopad na opatrenia zamerané na podporu železničnej dopravy.

(Predpokladané náklady 5 000 000 eur, zodp. subjekt MD SR)

6. Žiadame vyhnúť sa opatreniam, ktoré by čiastočne nahrádzali fosilne palivá alternatívnymi palivami, no zároveň viedli k zvyšovaniu atraktivity využívania IAD, ktoré je v rozpore s ďalšími strategickými cieľmi SR.

Legislatívne úpravy a zefektívnenie procesov pre urýchlenie realizácie kľúčových projektov REPowerEU

Akcelerácia obnoviteľných zdrojov energie (OZE) má systémové nedostatky a bariéry, ktoré je potrebné adresovať systémovými, reformnými (a dlhšie-trvajúcimi) krokmi, ale sú aj kroky - tzv. "nízko-visiace ovocie", ktoré vie Slovensko riešiť takmer okamžite. Aj tento typ krokov si vyžaduje reformy a vhodné mentálne nastavenie exekutívy na rôznych úrovniach.

Žiadame, aby REPowerEU kapitola obsahovala oba typy reforiem a vzájomne ich prepájala s cieľom nastaviť jasné a predvídateľné podmienky pre rozvoj OZE.

7. Navrhujeme v reformách adresovať všetky reálne bariéry, nielen tie súvisiace s povolovacími procesmi. Osobitne je potrebné riešiť bariéry súvisiace s pripojením, flexibilitou a kapacitou siete (modernizácia rozvodovej siete a transparentnosť v prideľovaní povolení na pripojenie do siete).
8. Navrhujeme ako súčasť tejto reformy posilnenie kapacít, osobitne regionálnych, vytvorenie kontaktných miest, maximalizáciu digitalizácie a zjednodušenie procesov tak, aby vznikla adresná a priama podpora navrhovateľov OZE projektov.
9. Zjednodušenie EIA aj nadväzujúcich procesov sa musí diať s rešpektom k platnej environmentálnej legislatíve, osobitne:
  - oddeliť OZE projekty, ktoré potrebujú akcelerovať, od iných - s REPower nesúvisiacich projektov
  - identifikovať kritériá a procesné kroky, ktoré je potrebné reflektovať pri posudzovaní jednotlivých OZE a ustanoviť tieto kritériá ako záväzný podklad pre EIA, čo zabezpečí rýchlejší, predvídateľnejší a transparentnejší proces (a vyhneme sa konfliktom a žalobám). Kritériá je potrebné stanoviť v inkluzívnom procese, na ktorom sa zúčastnia relevantní aktéri (OZE biznis, MVO, ochrana prírody...)
10. Navrhujeme prepojiť reformy v tejto časti s prijatou stavebnou legislatívou, ktorej účinnosť sa očakáva od roku 2024, ako aj očakávanou novou úpravou EIA procesu. Opatrenia na podporu OZE by zrejme mali byť odrazené aj v týchto legislatívnych úpravách.
11. V kontexte územného plánovania a SEA procesov navrhujeme zahrnúť plán s jasnými krokmi a kritériami k udržateľnému nastaveniu go-to zón (vrátane "sensitivity mapping" a určenia "no-go" zón). OZE projekty s nízkym dopadom na životné prostredie a iné chránené záujmy, fotovoltika na strechách, tepelné čerpadlá a projekty v priemyselných zónach, majú byť povolené bez odkladu.

Obnov dom ZÁKLAD, Projektová podpora v teréne obnova rodinných domov, Top up schémy Obnov dom (02I01) doplnenie alokácie

Veľmi vítame tieto opatrenia a zameranie na sociálne zraniteľné skupiny;

12. Kým nie je definícia energetickej chudoby, navrhujeme prijímateľov rozšíriť o dospelých ZŤP, seniorov a jedno-rodičov; a nastaviť schému v súlade s reálnymi možnosťami týchto skupín.
13. V rámci schémy Obnov dom navrhujeme ukončiť podporu pre kotly na fosílny zemný plyn;
14. Navrhujeme doplniť šetrné splyňovacie kotly na biomasu a akumulčné nádrže, ktoré šetria drevo aj ovzdušie;

Komponent Plánu obnovy a odolnosti 1: OZE

15. Vzhľadom na finančnú situáciu samospráv požadujeme minimálne pridanie miest a obcí medzi oprávnených prijímateľov Komponentu 1 NPOO: 1. Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra .

Odôvodnenie:

- Analyzovali sme [údaje z Ministerstva hospodárstva o žiadateľoch, ktorí splnili podmienky poskytnutia prostriedkov mechanizmu](#) a ich [ziskov za 2019-2021](#). **Pri niektorých žiadateľoch z firemného prostredia môže ísť o poskytovanie grantov, ktoré sú len veľmi malou časťou ich ročného zisku.** Napríklad žilinská automobilka požiadala o grant 1,5 milióna € a ich zisk v roku 2021 bol viac ako 221 miliónov €. Grant by bol len 0,23 % ich ziskov/strát za roky 2019-2021. Alebo mliekareň žiada o grant 0,7 milióna €, ktorý je 10 % zisku len z jedného roku 2021. A je to je to 4 % ich ziskov/strát za roky 2019-2021. Firma ktorá sa venuje skladovaniu zásob žiada o grant, ktorý je 6 % ich ziskov/strát za roky 2019-2021. **Čiže, tieto firmy takéto grant nepotrebujú - stačil by im zvýhodnený úver.**
- Ako mimovládne organizácie sme v rámci [hromadnej pripomienky](#) žiadali o rozšírenie prijímateľov o samosprávy, energetické komunity a samospotrebiteľov ešte pri príprave Plánu obnovy a odolnosti v marci 2021. Pripomienka nebola prijatá s odvolaním sa na deliace línie pre Európsku komisiu, čo na základe neformálnych diskusií nepovažujeme za dostatočný argument. Podpora OZE pre firmy je v Pláne obnovy a odolnosti (Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra) aj v Programe Slovensko ("Zelená podnikom" - Opatrenie 2.2.1).
- Zároveň považujeme za nešťastné, aby to samosprávy obchádzali tak, že si začnú kvôli tomuto komponentu Plánu obnovy vytvárať firmy na získanie grantu.

16. rozšíriť o podporu na geotermálnu energiu pre samosprávy, ktoré sa nachádzajú na vhodných lokalitách z hľadiska geologického a hydrogeologického potenciálu pre využívanie geotermálnej energie.

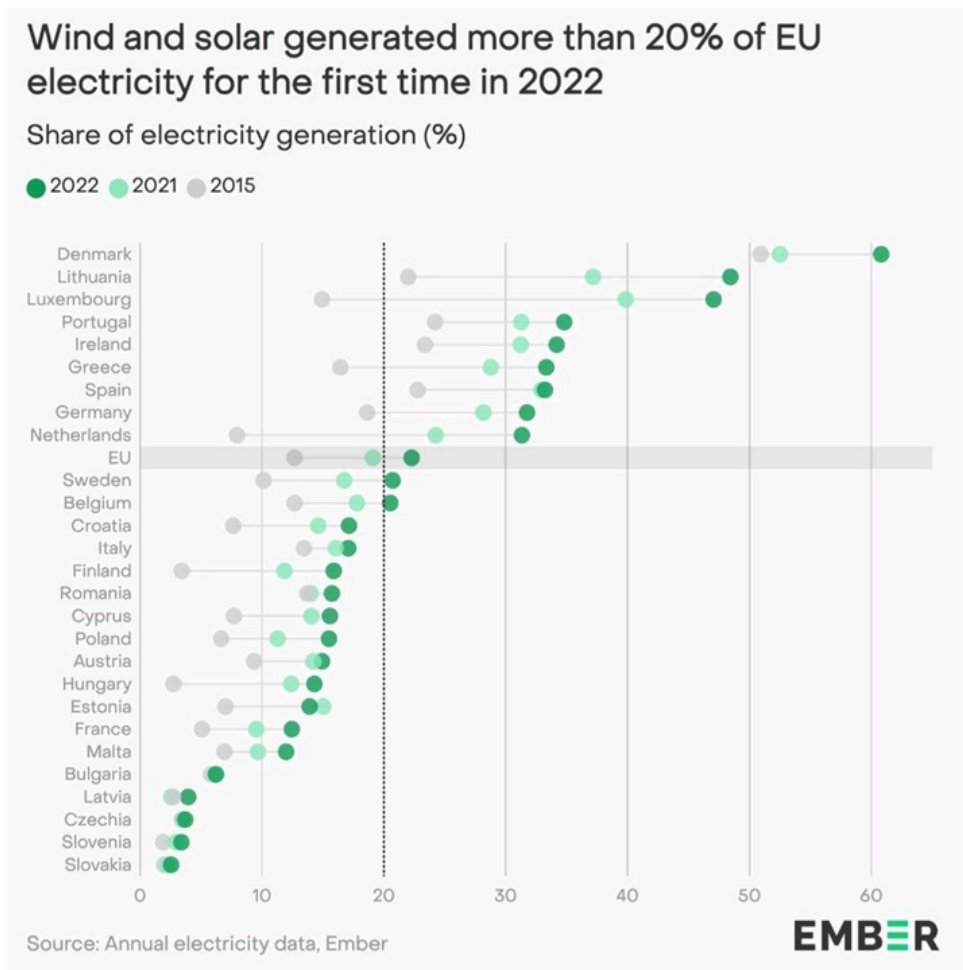
Úvery v rámci RePowerEU

17. Slovensko je jedna z mála krajín EÚ, ktorá nežiada o úvery z RePowerEU.

Veľa členských krajín, vrátane Českej republiky o úvery požiadalo. RePowerEU prostriedky sú oveľa výhodnejšie (približne 2 % úroková miera) ako klasické úvery. Navyše, fotovoltaika je návratná za približne 7 rokov. Pri veľkých inštaláciách a súčasných cenách energií aj oveľa skôr. Ďalších 13-18 rokov životnosti už zarába prijímateľovi značné finančné prostriedky.

Je preto možné zvyšovať podiel inštalovaného OZE tak, že sa podpora z grantov pre firmy zmení na zvýhodnené úvery.

Slovensko je krajina s najhorším podielom elektrickej energie zo solárnych a veterných zdrojov z celej Európskej únie.

Zdroj: EMBER: [European Electricity Review 2023](#)

Nemôžeme si preto dovoliť len dotovať zisky firiem, ktoré by si tie inštalácie mohli hravo dovoliť aj pri úverovej podpore.

Doplniť Reformu teplárstva

18. Napravenie vyhlášok a podmienok tak, aby prioritizovali obnovu budov a obnoviteľné zdroje energie, ktoré nevyžadujú spaľovanie, teda tepelné čerpadlá, geotermálnu a solárnu energiu, akumuláciu energie smerom k nízko teplotným systémom zásobovania teplom.

- Oprava definície primárnej energie v zákone č. 555/2005 Z. z., keďže z uvádzaných argumentov v zákone, ako aj vo vyhláške č. 364/2012 Z. z. Snahy RePowerEU podkopáva takéto nastavenie: [bytové budovy s celkovou potrebou energie v triede C pripojením na \(fosílnu\) sústavu centralizovaného zásobovania teplom dosiahli energetickú triedu A0 podľa globálneho ukazovateľa kvôli faktoru primárnej energie.](#)
- Aktualizácia referencií na normy v spomenutých legislatívnych dokumentoch vzhľadom k niektorým odkazom na zrušenú normu STN EN 15603.
- podpora pre kapacity na správu Modernizačného fondu v teplárstve - Ministerstvo hospodárstva a Ministerstvo životného prostredia v [Investičnej stratégii](#) poukazujú na potrebu doplnenia kapacít pre kvalitné spravovanie

Modernizačného fondu na Slovensku. Ten bude mať pravdepodobne alokáciu okolo 4 miliárd eur.

Stratégia na zníženie závislosti na dovoze fosílnych palív z Ruskej federácie

19. Navrhujeme, aby táto stratégia komplexne riešila v prvom rade úspory energií, energetickú efektívnosť, obnoviteľné zdroje energie a až následne diverzifikáciu trás pre dovoz fosílnych palív;
20. Mohla by byť súčasťou Integrovaného národného energetického a klimatického plánu (NECP);
21. Veríme, že miera detailu pri **vodíku v prezentácii nekorešponduje so zamýšľanými investíciami**. Potenciál využitia vodíka je totiž niekoľkonásobne nižší ako pri opatreniach v oblasti energetickej hospodárnosti, obnoviteľných zdrojov energie (OZE), či v prípade dopravy v podpore verejnej osobnej, pešej či cyklistickej dopravy a čiastočne elektromobility. Napríklad výroba tepla z vodíka je šesť násobne menej efektívna ako vykurovanie tepelnými čerpadlami. Primiešavanie 5-20 % vodíka do plynárenskej infraštruktúry zakonzervuje závislosť na 80-95 % fosílného zemného plynu, ku ktorému by bol primiešavaný.

Podpora povedomia o dôležitosti efektívneho využívania energie

22. Navrhujeme prepojiť s [kampaňou #SetrimePreNas](#) (ak to tak ešte nezamýšľate)
23. Navrhujeme vytvoriť jednotnú, užívateľsky komfortnú webstránku pre záujemcov o podporu obnovy domu, bytu a inštaláciu OZE z rôznych programov - EŠIF, ŠFRB, NPOO a pod. Vzorom môže byť česká [Nová zelená úsporám](#). (Základnou ideou je, aby to nebolo písané z pohľadu ministerstiev/programov/fondov, ale z pohľadu užívateľa, ktorý by mal mať čo najjednoduchšiu cestu k podpore úspor a OZE)

Participatívna tvorba politik

24. V tejto súvislosti upozorňujeme na platnú legislatívu, ktorú je potrebné aplikovať aj v procese prípravy REPowerEU kapitoly, osobitne Aarhuský dohovor, Nariadenie o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy a Nariadenie, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Z poslednej uvedenej legislatívy, ktorá priamo upravuje aj proces prípravy REPowerEU kapitoly vyberáme kľúčové body:

- kapitola musí obsahovať zhrnutie konzultačného procesu s relevantnými stakeholdermi, ktorý musí prebehnúť v súlade s národnou legislatívou
- Toto zhrnutie musí tiež obsahovať informáciu, ako boli inputy stakeholderov zohľadnené vo finálnom návrhu
- konzultácie k REPower kapitole musia poskytnúť stakeholderom dostatočný čas na reakcie na navrhované reformy a opatrenia

Odporúčame používať oficiálne [Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politik](#), najmä ich základné pravidlá:

- Zabezpečenie zrozumiteľnosti procesu participácie (cieľov, rolí/aktérov, zodpovedností, zdôvodnení atď.) pre laickú verejnosť.

- Dostatočný čas na participatívny proces, t.j. včasnosť a dostatočná dĺžka trvania jednotlivých etáp aj celého procesu tak, aby umožňovala uspokojujúci dialóg.
- Objektivita, t.j. poskytnutie všetkých dostupných informácií zo strany verejnej správy (úplnosť, vecnosť/nestrannosť a dostupnosť všetkým).